

لزوم تهیه طرح درس به وسیله معلم

اشاره

معلم می‌تواند با تهیه طرح درس مناسب و قوی، هم ایجاد انگیزه کند و هم از ابزارهای جدید آموزشی به نحو بهتری بهره‌برد. طرح درس چارچوب پیش‌بینی شده‌ای است که با قید زمان و امکانات در دسترس، برای بهبود کیفیت آموزشی طراحی و اجرا می‌شود. زمان در اختیار همه ما قرار دارد، اما نحوه استفاده از آن است که ما را از یکدیگر متفاوت می‌سازد. در حرفه تدریس، یادگیری این که چگونه از دقیقه‌های محدود نهایت استفاده را ببریم، به معلمان کمک می‌کند نه تنها در این حرفه چالش برانگیز باقی بمانند، بلکه در آن پیشرفت هم داشته باشند.

کلیدواژه‌ها: تدریس، معلم، طرح درس، برنامه درسی

زیر به معلم باری می‌دهد:	خود به دقت درباره همه چیز	دلایل گوناگونی برای اثبات
• فرایند تدریس را مشخص می‌سازد.	فکر کند. در تنظیم و انتخاب	لزوم تهیه طرح درس وجود دارد.
• نکات کلیدی محتوای کتاب	منابع مورد نیاز کمک بزرگی	طرح درس خوب معلم را قادر
	محسوب می‌شود و در زمینه‌های	می‌سازد در طول دوره آموزشی

- درسی یا سایر منابع مورد استفاده دانش‌آموزان را مشخص می‌کند.
- برای انتخاب تجهیزات آموزشی مفید است.
- انگیزه‌های لازم را ایجاد می‌کند.
- در تعیین تکالیف درسی تک تک دانش‌آموزان مؤثر است.
- تدریس معلم را براساس برنامه‌ای منظم و از پیش تعیین شده پیش می‌برد.
- وسایل یا فعالیت‌های آموزشی مانند فیلم‌ها و بازدیدهای علمی و همچنین فعالیت‌های مربوط به ارزشیابی دانش‌آموزان را مشخص می‌کند.
- برای انتخاب و ساختن سؤال‌های ارزشیابی ارزشمند است.
- در خلاصه کردن و اعلام نتایج ارزشیابی به معلم کمک می‌کند.

رفتاری، رفتار و ورودی دانش‌آموزان، ارزشیابی تشخیصی، فعالیت آموزشی، روش تدریس، وسایل آموزشی مورد نیاز، شیوه ارزشیابی پایانی و فعالیت تکمیلی بررسی شوند و مورد توجه قرار گیرند. طرح درس باید به گونه‌ای تنظیم شود که حتی معلم مبتدی بتواند با یک نگاه به آن، فعالیت‌های آموزشی خود را در کلاس درس دنبال کند. معلم باید قبل از ورود دانش‌آموزان به کلاس درس مجموعه وسایل آموزشی مورد نیاز را در کلاس آماده کند. چنانچه در کاربرد بعضی از وسایل مهارت چندانی نداشته باشد، باید قبل از رفتن به کلاس و به کارگیری وسایل در حضور دانش‌آموزان، تمرین لازم را انجام دهد تا مهارت مورد نظر را کسب کند. معلم نه تنها باید وسایلی را که خود برای تدریس لازم دارد آماده کند، بلکه باید وسایلی را که دانش‌آموزان برای کسب تجربه و انجام دادن تمرین بدان‌ها نیازمندند تهیه کند و در اختیار آنان قرار دهد.

به‌طور مثال، معلم باید حداقل نکات زیر را روشن کند:

- منظور از سؤال چیست؟
- آیا سؤال فقط برای جلب توجه دانش‌آموزان است و به پاسخ نیاز ندارد؟
- پاسخ دادن به سؤال‌ها بر عهده چه کسی است؟ معلم یا دانش‌آموزان؟
- آیا سؤال روی نکات اصلی درس تأکید دارد؟
- آیا سؤال ایجاد انگیزه می‌کند؟
- آیا سؤال‌ها سبب مؤثر شدن تدریس و جلب توجه دانش‌آموزان خواهند شد؟

- آیا سؤال به سنجش درک و فهم دانش‌آموزان کمک می‌کند؟
- آیا سؤال توجه دانش‌آموزان را به مفاهیم، اصول خاص و مورد نظر جلب می‌کند؟

پرسش و پاسخ

سؤال‌ها باید زمینه بحث و گفت‌وگو را در کلاس درس فراهم سازند و بین معلم و دانش‌آموزان ارتباط برقرار کنند. به بیان دیگر، سؤال باید سبب شناخت بهتر و ایجاد قدرت تجزیه و تحلیل، ترکیب، ارزیابی، نتیجه‌گیری و تعمیم در دانش‌آموزان شود.

معلم باید روی نکات کلیدی تأکید کند تا درس جدید راحت‌تر و قابل فهم‌تر شود. این تکرار نباید طولانی باشد. اگر معلم انتظار داشته باشد وظایف و فعالیت‌های تکمیلی خارج از کلاس، طبق اصول و قواعد خاصی انجام شوند، باید اصولی را که در ذهن دارد، به‌طور واضح و دقیق به دانش‌آموزان اعلام کند. اگر این اصول به‌صورت شفاهی از طرف معلم اعلام شوند، ممکن است دانش‌آموزان به آن توجه نکنند. بنابراین، بهتر است اصول و معیارها به تفصیل به صورت کتبی (تهیه پوشه غایب‌ها که شامل ضبط کلیه موارد تدریس شده و تکالیف مخصوص آن روز است، بسیار مفید و پر اهمیت است.) و در صورت امکان همراه با مثال، در اختیار دانش‌آموزان قرار داده شود. چنین کارکردی در وقت کلاس صرفه‌جویی می‌کند و به دانش‌آموزانی که غایب بوده‌اند یا در فاصله اعلام فعالیت‌های تکمیلی تا زمان انجام آن بعضی از اصول را فراموش کرده‌اند، کمک می‌کند.

طرح درس خوب معلم را قادر می‌سازد در طول دوره آموزشی خود به دقت درباره همه چیز فکر کند

معلم باید روی
نکات کلیدی
تأکید کند تا درس
جدید راحت تر و
قابل فهم تر شود

تکلیف

در اکثر مواقع، معلم تکالیف خواندنی یا انجام فعالیت در خانه را زمانی تعیین می‌کند که زنگ خورده است و دانش‌آموزان با عجله مشغول ترک کلاس هستند. اگر دادن تکالیف در روند یادگیری دانش‌آموزان اهمیت دارد، باید بیش از این به آن توجه شود. یکی از بهترین شیوه‌های تعیین فعالیت‌های تکمیلی (تکالیف خارج از کلاس) برای دانش‌آموزان، ارائه راهنمایی از قبل تنظیم شده در طرح درس است. اینکه راهنمای تعیین تکالیف به چه صورتی نوشته شود و چه امکاناتی در خارج از کلاس درس فراهم شود، به موقعیت آموزشی و نوع درس بستگی دارد. باید توجه شود، تکالیف و تمرین‌های خارج از کلاس وقتی ارزشمندند که معلم تک تک تکالیف دانش‌آموزان را بررسی کند و به چگونگی انجام آن‌ها به صورت کتبی بازخورد

✱ منابع.....

- هر دانش‌آموزی می‌تواند موفق شود. دکتر ویلیام گلسر. ترجمه دکتر صاحبی (۱۳۹۰). سایه سخن. تهران.
- ریس، استیلا. آنچه معلمان باید بدانند. محمدرضا کرامتی (۱۳۹۱). انتشارات نسل نوآندیش.

باشند که طرح درس شرح مفصل و سناریوی تدریس نیست، بلکه چارچوب پیش‌بینی شده‌ای است که معلم باید براساس آن فعالیت‌های آموزشی را در کلاس درس دنبال کند. تدریس بدون برنامه‌ای از قبل طراحی شده، کاری کورکورانه و طراحی بدون اجرا فعالیتی بی‌ثمر است که تنها زینت‌بخش صفحات کاغذ خواهد بود. تفاوت بین معلم متخصص با تجربه و کارآمد و معلم غیرمتخصص و بدون تجربه این است که معلم متخصص با تجربه، قبل از آموزش، در زمینه فعالیت‌های آموزشی می‌اندیشد و عناصر دخیل و مؤثر بر آن را بررسی و سعی می‌کند از مجموعه امکانات در فرایند یاددهی-یادگیری به‌طور مناسب بهره بگیرد. اما معلم غیرمتخصص و بی‌تجربه، بدون اندیشیدن به نتایج و فرایند فعالیت و بهره‌جویی بهینه از امکانات شروع به تدریس می‌کند.

نشان دهد. نگاه کردن به تکالیف و یا احياناً خط کشیدن روی آن‌ها، هرگز بررسی تکلیف محسوب نمی‌شود. در صورت وقوع چنین حادثه‌ای، دانش‌آموزان در می‌یابند که معلمان هرگز فرصت بررسی تکالیف را ندارند. در نتیجه، در انجام آن دقت به خرج نمی‌دهند. بخش پایانی درس، بخش بسیار مهمی است که بیشتر در اجرای طرح درس فراموش می‌شود. معلمان به‌طور معمول تصور می‌کنند تمیز کردن و جمع‌آوری مواد و تجهیزات، بخش پایانی طرح درس است، در صورتی که بخش بسیار مهم در پایان آموزش، مرور اهداف درسی همان روز و در واقع به یاد آوردن مطلبی است که دانش‌آموز ممکن است از یاد ببرد.

نتیجه‌گیری

معلمان و طراحان گرانقدر باید به این موضوع توجه داشته